

أَبُو شَرِيطٍ

ممالك عثمانیه در سنه لکی (۶۵) ، التي
 آیانی (۳۵) غروشدرد .
 ممالك اجنبیه در سنه لکی (۱۷) ، التي
 آیانی (۹) فرنگدرد .

اداره خزانہ

باب‌های جدا شده 'اورخان بك' خواننده
نومرو ۲۳-۲۶

افطارات

آبونه بالی پوشیدار .

مسلكه موافق آثار مع الممنونيه قبول
اولنور . درج ايديامهين يازيلر
اعاده اولوعاز .

اخطارات

رسالہ مزید آنندینی کو بتا کہ شہر طیلہ
بتوں یا زلمر ہرھانکی مرغزہ طرفند
اقتباس اولونہ یسیر .

§

مکتوبلرک ، امضالرک واضح و
ارقوناقلی ، یاماسی و آتونه صره
نومروسنی محتوی پولونمسی لازمدر.

55

شمالك اجنبیه بچچون آونہ اولانلرك
آدرسلىرىنىڭ قىرالمىز ۹۰ دە يازاسى
رېجا اولتور.

§

پارہ کوندرلدیکی زمانہ تہیہ دائر ولدبغٹک
واضحاً بیلدیلمسی رہا اولنور .

اتبعون اهدكم سبيل الرشاد

دینی، علمی، ادبی، سیاسی ہفتہ لوق مجموعہ اسلامیہ در

والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم

صاحب و مدیر مسئول : ح . اشرف ادیب

۱۲ ربيع الآخر ۱۳۳۱ پنجشنبه ۷ مارچ ۱۳۲۹

۲۲۹ س.د

١٠٤٦

درجه سنه واران بو نشه دن اجنیلر بیله حیرت ایتیمورلری ؟ بونک منبی نره سیدر ؟

آناطولینک اک هجرا کویلرنده کوشه کزین استقرار اوله رق ، هردرلو اسباب تمدن محروم وعادتا متروک ومنسی بر جالده ملته عسکر ، حکومت و برکی یتشدیرمه اوغراشان ، کویلورلر مزه چوجقلده معلم ، بیوکلکده سرداش ، سعادته انیس ، فلاکتده تسلی ، ضرورته ناصر ، لزومده کاتب اولان کوی خواجه لری مدرسه لردن یتشمیورلری ؟

عصرلردن بری بیکلرجه محنته ، مشقته صبر ایدرک ، قورشونه ، کله به کوکس کره رک برنی صاومه دن بری دها مسلط اولان بونجه دشمنلرک تجاوزاتندن دین و دواتی قورومق ایچون حدوده قوشان ار اوغلی ار عسکرلر مزه - بو دونه کی موفقیتسزک ذره قدر مرد - لکلیرینی اخلاص ایتز - کوله کوله مرتبه شهادتی احراز ایدرک قدر فداکارلق ایتیمی کندیلرینه تلقین ایدنلر مدرسه لرک محصول معرفتی دکیدر ؟

داخلده ویا خارجه امرار ایدیلن حیاتک مشروعتی اکلاشلمش اولق ایچون منسوبیت دینه دن صورولدی زمان بو باده اناسندن ، دایه سندن وسائر اقربا ومعارفاتندن مصال کی طویلا یوب ده نصله تربیه لازمه دن محروم قالمق یوزندن عقل ایردیره مدیکی ایچون هضم ایدر مدیکی معلومات سایه سنده دکیدر که بو مملکتک اک متمدن دینسز چوجنی بیله کندینی بر دینه نسبت ایدر ؟ بو قدری بیله حین حاجتده کندینه مدار استناد اولان و بلکه برکون نجاتنه بادی اوله بیله جک بولنان بو معلومات اونک محیطنه نره لردن آقور ؟

خلاصه ، بوملت معظمه نک پادشاهلرندن فتوحات وسائر موفقیات ایلر ، رجال حکومتدن متانت واصابت اجراءات ایلر ، حاکم لردن عدالت وحقایتله ، مأمورلرندن وظیفه شناسلق واستقامتله تمیز ایدنلر هب اساس فضیلتلرینی علوم ومعالی اسلامیه مدیوندرلر .

مادام که مدرسه لر موجودیتزده بو قدر کیرکین تاثیرلر اجرا ایدرک حیات ملیزک تار و پودیلر انتساج ایدیور وبوصورتله بنیان وحدتمزک بر رکن قویسنی تشکیل ایدیور ، و مادام که ملتک صلاحی بتون صنفلرینک اصلاحنه توقف ایدیور ، بوده بعض صنفلرک ایلری کیدوب بعضلرینک کیری قالمسیله ممکن اولیور ؛ او حالده هر فرد کندی مسلکک سلامتندن مسئول اولدینی قدر عرض اولنان تاثیرات متقابله ضرورتندن طولایی باشقه صنفلرک سعادتنده مسئول اولق لازم کلیر .

اعتراف عجزدن باشقه بردگری اولیان بوندن اولکی مطالعاتی محضا بر شیمه نزاکت وانسانیت سائقه سیله تقدیر آکرک بزی التفاتلره غرق ایدرک « حرمتله سلاملاق ، و کرک بولندیغمز صنفک « مقدس » اولدینی و « ملتک اک حرفکری قسم منوری اولسی ایجاب » ایدر جکنی بیسان ایتک صورتیه « مأیوس قلبلرده نوشین بر نفخه امید » کی

« حار » یاخود « زهرلین » سوزلرله قلم یوروتن ذی قدرت و تزیه الاری کمال صمیمیتله صبقارز . فقط دمن عرض ایتدیکمز ملاحظات نظر دقته آلتنجه اداری و سیاسی پک چوق سبیلر تحتده ترقیات حاضره دن کیری قالان ، بونکله برابر حالا وظیفه دیانتی ممکن اولدینی قدر ایفایه چالیشان صنفمزی ، ملته بو قدر زمان قساعت وثباتله خدمتندن صوکره ، ساده جه هر کسدن زیاده اصلاحاتدن توحش ایدن بر هیئته و یاخود بیلیمز کیملرک « نظر شفقت و عرفانه » مراجعته ومناسبات حاضره اجتماعی مزه نظراً قائده سی اولیه جق چیقمز یوللره دلالتله شو حال اسفنا کنده معاونتسز براقق افکار تجدد و ترقی ایلر مشبوع اولان سائر صنفلر متفکرینی ایچون جائز کوریه بیلیرمی ؟

هر مسلکده بولنسی وجوب تحتده بولنان افراد ناقصیه کلنجه ، بونلر حقنده علوجناب وحسن اخلاقک ایستدیک ، بونلرکده قان و یاخود دین و وطن برادرلرمن و هیچ اولمازسه انسان بولنلری اعتباریه مستحق اولدقلری همجنس محبتک الهام ایدر جکی وجهله ، کندیلرینی ارشادات علمیه ایلر استکماله سوق ایتکدر . جاهلرک علمایه قارشى وظیفه سی متدارانه حرمت ، علمانک جاهلره قارشى وظیفه سی تربیتکارانه مرحمتدر .

شونی ده علاوه ایدر که بو مقاله لرک یازلمسنه سبب اولان فقره نک بعض نقطه لرندن آرزو ایدیلن معنالرک یا کلسلقله اکلاشلمش اولمسندن طولانی محررینک عفو عالی رینی استرحام ایدرزه . بوصورتله کندیلرینک تأثیرینه سببیت ویرمش اولدیغمزدن طولایی بزده متأثرز .

بایزید درسی عام مدرسه لرده

اشرف افندی زاده	اسپری	قزانی	عزیزیه لی
سوکنی	ادریس فائز	صرات هاسر	عارف
ایاشلی	المالولی	کلنارلی	ارزنجانلی
احمد حمیدی	محمد فخری	عبد السلام	حسن
عربکیرلی	موصلی	فاتح درسعلرندن اسکیلی	نعللوخانلی
محمد حمیدی	عبداللہ	محمد عاطف	محمد نوری
بایزید درسعلرندن دارنده لی	اسپارته لی	محمد عالم	
خالر بکنا			

فَقْرٌ وَفَتْاوی

مخاربه :

برحقق ایلر مقلد آره سنده

۶

اجتهاد و تقلید

اختیار واعظ ایلر کنج محقق — بشنچی محاوره نهایتلرنده وعد ایتدکری وجهله — اصل موضوعلری اولان اجتهاد و تقلیده دائر

مباحثه و مداولة افكار همچون تكرار بر آريه كه ترك شو صورت له سوزه باشلا ديلر :

مقلد : — او غريب كلمه ي سندن ايشديكم كوندنبري بو كون ايچون حاضر قللي بولمق مقصديله « اصول » كتابلرينك اجتهاد بخشاريني مطساله ايتمكدن بر آن خالي قالمدم ؛ دائما بو بحثه دائر تدقيقاتده بولمقدهيم . غريب كلمه دن مقصدم ده — بالطبع سنك ده خاطر كده اولمسي لازمكلن — برنجي محاوره ده سويلش اولديغك شوسوزلردر : « ملت اسلاميه ي اصلاح ايدمك ، اونلري دوشدكلري كردابلردن قورتاره جق برشي وارسه اوده مذهب اختلافلريني قالد يروب (مذاهب) ي توحيدايله مسلمانلري بريوله سوق ايتمكدرك اسلامك اصلي ده بودر . » اسلامي ، علوم اسلاميه يي بحق آكلايان هر كيمسه نك اعتقاد ايتديكي كي بن ده اعتقاد ايد يورم كه : ائمه اربعه (رضي الله عنهم) حضراتي اولماش اولسه لردى بر كره « دين » محقق صورتده الدن كيدردي ؛ بناء عليه بونلره قارشى الى يوم القيام بتون مسلمانلر مديون شكراندرلر . توحيد مذاهب ايله بونلرك مذهبندن چيقمق ؛ نعوذ بالله ؛ « دين » ي ترك ايتمك ، « دين » دن صيريلوب چيقمق ديمكدر كه بوني هيچ بر مسلمان ارتكاب ايتمز .

محقق : — ائمه كرام (رضي الله عنهم) حضراتنك مدح و ثناني حقتده سنكه منازعه يه كيريشميه جكم كي ، اونلرك فضل و عرفانندن هيچ بر شئي ده انكار ايتمم ؛ چونكه : اونلرك هر درلو ستايشك فوقده اولان فضل و عرفانلريني بن هر كسدن زياده تقدير ايدنلردنم . لكن ، بن ده بوبابده بر كله سويليه جكم كه : سنك سويلش اولديغك اوسوزلرك باطل اولديني اونلكه تامماً آكلاشيله جق .

بيليورسك كه : اسلاملر ، ائمه كرام حضراتنك بولندقلري زمانه نسبتله اولجه ده خيري ايديلر . ائمه اربعه زمانده كي مسلمانلرده — كه اوزمان انسانلردن شو كا يا خود بوكا تقليد ايدنلر يك آرزو نيوردى . — ده صكره يعنى انسانلرك اماملري انبيا مقامنه چيقاردقلري زمانلر ده كي مسلمانلردن ده اي ، ده خيري ايديلر . اولجه ائمه كرام حضراتي كور كورينه تقليد ايدنلر يك آزاو لوب ، هر كس اونلرك دليلني تحري ايد يوردى ؛ فقط صكره كيلر بويولى تعقيب ايتديلر . بونلر بالعكس دليلي ترك ايدمك اماملري پيغمبر لر قدر يو كستلديلر . حتى بو قدر له ده قالمه رق حديث صحيح ايله تعارض ايدن بر مجتهدك سوزيني حديثه تقديم و او مجتهدك قوليله عمل ايدوب سندنك صحتي معتقد اولدقلري ني معصومك كلامني رد ايد يورلردى كه بو فعللريله اماملريني پيغمبرلر ده اوزرينه تقديم ايتش اوليورلردى . صكره يابدقلرنده كنديلرينك معذور اولدقلريني كوسترمك ايچون ده ؛ « احتمالكه مجتهدك اجتهادينه مخالف اولان بو حديث منسو خدر ، احتمالكه امامك عتدنده بو حديثه معارض بشقه بر حديث واردر . » كي احتمالات ضعيفه ايله عمل ايد يورلردى .

لكن هيچ شبهه يوق كه : بو مقلدلر ؛ تقايد خصوصنده بو قدر

غلو كوسترملريله ؛ ائمه كرام ، مجتهدين عظام حضراتنه تقليد ايتش اوليورلردى . بلكه بو فعللريله مجتهدينه تقليد ايتمكدن ده چيقورلردى . چونكه اكر بونلر ائمه كرام حضراتنك آداني ، سيرتي ، صحتنده شبهه ايتمكلري سنت سنبيه اولان تمسكلريني تقليد ايتش اولسه لردى ؛ حكمده خطا ايتلري ، حكمي جاهل اولملري جائز اولان غير معصومك كلاميله عمل ايدوبده بوكا قارشى ني معصومك كلامني رد ايتمز لردى . حال بوكه بالذات ائمه كرامك كنديلري ده — حديثه مخالف كلديكي تقديرده — كسدي قوللرينك ترك اولمسييله دائما امر ايدوب دور يورلردى .

حتى ديه بيليرم كه : تقليدده بو درجه غلو كوسترنلر بو عمللريله بالذات « قرآن » دن — كه متواتر قطعي ، امام ميين انجق قرآن در — بيله يان چيز يورلردى . بونلردن بعضلري ايسه اسلامده « باباوات » قاعده سني يرلشديرمكه قدر جرأت كوستريورلردى ، كه اوده شودر : « دين » ي طوغريدن طوغرييه قرآندن بلله مك هيچ بر كيمسه ايچون جائز دكلدر . چونكه « دين » ك رجلى اولان اماملردن ، فقها دن بشقه سي قرآني اكلامازلر ؛ اونى يالكنز اماملر ، مجتهدلر آكلار . بناء عليه اونلرك هر سويلدكلريني — قرآنه مخالف اولسه بيله — آلق اونلره عمل ايتمك واجبدر ؛ مخالف كلديكي وقت اونلرك كلامني بر اقوبده قرآن ايله عمل ايتمك دكل آ ، دينك احكامني قرآندن اكلامغه تصدي ايتمك بيله على الاطلاق جائز دكلدر .

بو كي سوزلري فقها مزك بعضلري بيله سويلشدر . باقكرز فقها نك سوزلرينه : « هيچ بر فرد ايچون شو حاللدر ، بو حرامدر ؛ چونكه الله شويله بيور يور ، پيغمبر بويولده امر ايد يور ؛ ديمك جائز دكلدر . بلكه فلان فقيه شويله ديمشدر ديه رك فقها نك سوزيله تحليل ايتلدر . » ايشته كرك فقها نك ، كرك ديكرلرينك بو كي سوزلري يهود و نصاري عتدنده احكام تور اتيه و انجيليه ره بانلردن بشقه كيمسه نك واقف اولمسي جائز اولمديني كي . بزده ده بر صنف مخصوصدن بشقه سنك احكام قرآنيه مطلع اولمسي جائز اولمديني كوستريور . بوايسه يهود و نصارانك بوبابده اترينه اتباع ايتمكدن بشقه برشي دكلدر . حال بوكه بوندن جناب پيغمبر امتني تحذير ايتشدر . بو كي حاللر بخاري شريفده مذكور اولان « لتتبعن سنن من كان قبلكم !... » قول شريفك تمام مصداقيدر . حديثك آخرنده صحابه كرام طرفندن : « يا رسول الله ! يهوديلره نصارامي ؟ » ديملري اوزرينه جناب پيغمبر طرفندن « فن ؟ » باشقه كيم اوله جق ؟ « استفهام انكار يسيله مقابله ده بولونلشدي .

مقلد : — يهوديلره نصارانك هر ايشلدكلري باطل دكلدر كه كيتدكلري بولده اونلره اتباع ايتمك . باطل اولسون ! مع هذا شوراسي ده محققدر كه : مذموم اولان اتباع ؛ عن قصد اولان اتباعدر . حال بوكه مسلمانلر هيچ بر زمان يهود و نصارانك « بابا وات » و امثالي قواعدينه اتباع ايتمك قصد ايتمه مشلدر . مسلمانلر بوبابده يالكنز دليله اتباع ايتمشلدر . چونكه اجتهاددن عاجز اولان كيمسه لر اوزرينه بشقه لرينه

تقلید و اتباع ایتمک واجبدر . ایشته مسلمانلرک مقلدلری ده تقلیدک وجوبنه دائر کنندی عندلرنده موجود اولان دلیله اتباع ایتمش اولیورلر . اولیله یا ؛ اجتہاددن عاجز اولان کیمسه نیک کنندی فهم ضعیفله حکم ایتسی بالطبع جائز اولماز ؛ شو حالده عاجزلر ایچون الک اسلام طریق ، « دین » ی حقیقه ادراک ایدن ، کندیلرینک آکلایشلرینه اعتماد ایدیلن ثقاتک سوزلریله عمل ایتمکدر .

محقق : — حد ذاتنده مذموم اولان بر فعلک فاعلی ده مطلقاً مذمومدر . شو قدر وارکه : اوفعلی اگر یالکیز کندیسنه مخصوص اولمق اوزره اورتیه قویتمش ایسه ذم و تقبیح ده بالطبع یالکیز کندیسنه توجه ایدر . یوق ؛ بویله اولازده اونی بر مسلک ، بر چغیر اوله رق میدان قور ، صکره بشقه لری ده او مسله کسلوک ایدر ، او چغیری تعقیبه قویولورسه اوزمان ایش باشقالاشیر : هم اومسلکک ، هم ده او کاتبیت ایدن کیمسه لک وبالی اونک بویته یوکه نیر . اگر برده او مسله کده اساساً کندیسنی ده مقلد اولورسه اوزمان ده جوروک ، ده فناء اوله جغندن بر اقوب آتمغه احری والیقدر .

مسلمانلرک بر چوق یرده کندیلرندن اول سکن منتلرک کیتدکاری یولی تعقیب ایتلری حقنده بوراده سوزی اوزانه حق دکم . چونکه بوشمدی بیله جوهر بچشدن بزی مشغول قیلمقددر . انحق ، شمدی سکا تقلید بچشه عائد بر قاچ مسئله عرض ایده جکم که : اولورده وحت اسلامیه ، توحید مذاهبه دائر تقریری مراد ایتدیکمز اصل وروح مسئلهیه مقدمات اوله جقلردر .

(۱) — سائقه احتیاج ایله وجود بولان علوم کسبیه نیک مسائلی ایکی قسمه انقسام ایدر . برنجی قسمی هرکس طوغریدن طوغرییه دلیلندن قولایجه اکلایه بیایرلر . ایکنجی قسمه کنبجه : بو اریله دکلدر ؛ بونی طوغریدن طوغرییه دلیلندن استخراج ایدوب اکلایمق انسانلرک یک چوقلری اوزرینه متعسردر . فقط یینه هر عصرده برطاقم افراد مجتهدین بولنه رق اولر دائماً بونکله اشتغال ، بوعلمی بیان ایتکله استقلال ایدرلر ؛ صوکره بوعلمه محتاج اولان سبائر کیمسه لرده او مجتهدینه اتباع ایدرلر .

علوم حقیقیه دن هیچ بر علم یوقدرکه : کافه مسائلی عقول بشرک اکثرینک ادراکندن یوکسک بولنه رق او مسائلی ادراک ایتمک خصوصنده یالکیز برزمانده کلن افراد کسب استقلال ایتسونده سائر افراد بشر اونی اکلایمقدن عاجز اولسون . چونکه بر ملتده هر نه زمان — سائقه احتیاج ایله — بر علم وجود بولورسه محقق او علم تدریجاً نشو ونما بولنه رق تکمیل ایدر .

تاریخ بشر ایجه تدقیق ایدیلورسه کوریلورکه : برملتی ؛ کنندی آرملرنده علومک ترقیسنی توقیف ایدمک امراض اجتماعیه استیلا ایتدیکه ؛ اوملتک صوکره کللری اولکیلردن ده مترقیدر . سنت الهیه بونی ایجاب ایدیور ، که بوده یک طبیعیدر . زیرا صوکره کللرک بدایتی اولکیلرک نهایتندن باشلاور .

شمدی شو حاله باقوب ده صاقین سنت الهیه تبدل ایدیور ، یاخود باطلدر دینه من ؛ چونکه مریضلر حقنده جاری اولان سنت الهیه ایله صاعلاملر حقنده کی سنت الهیه بالطبع بر اوله ماز . زیرا بز ، بر افاج دیکر ، یاخود بر چوق دنیا به کتیرده اولرک نشوونما بولسی طورنده ایکن بر چوق زمان کچدیکی حالده حالا بیومدکارینی مشاهده ایدرسک بونکله نباتاتک ، حیواناتک نشوونماسی حقنده کی قانون الهی بی انکار اوزرینه استدلال ایتمه من صحیح اوله ماز . بلکه بوبانده اوزریمزه لازم اولان برشی وارسه اوده اولرک نشوونماسی توقیف ایدن مرضی کشف ایدرک حال طبیعیلرینه عودت ایتملری ایچون معالجه ترتیب ایتمکدر .

مقلد — یا هو ! « علم دین » موافق اولمیان بوقاءه منی زردن بولوب کتیریورسک ؛ زیرا بن ؛ بوقاعده منی نه برکتانده کوردم ، نه ده برشیخدن ایشتمم ؛ بونی یالکیز سندن ایشیدیورم . بن اکلایورم که بوقاعده منی سن انحق کندیلرکدن چیقاریورسک . بناء علیه بوقاعده حقنده اگر بر « نقل صحیح » ک یوق ایسه سکا قارشنی بوقاعده منی تسلیم ایتهم .

محقق — بن بوقاعده منی موجودات کون دن ، کتاب کائنات دن آلدیم ؛ که الک بیوک معلم ، الک طوغری کتابده اودر . حتی سن بیله علم صحیح انحق موجوداتک شاهد اولدینی علملر اوله بیله جکنی بوندن اول بکا قارشنی تسلیم ایتمش ایدک . سکا سولش اولدیغ بوقاعده دن « علم السنه » کی مسائلی معدود ، دلائلی محدود علملردن بشقه سی خارج قاله ماز . یالکیز لغت ، السنه کی علملر بوقاعده دن استثنای ایدیله بیلیر . زیرا ، بر قومک لسانک مفرداتی ، یاخود اونک بمضیمی تعداد اولنور ، اولره دائر استاتستیک طوتولور بوندن صکره ده اوملت منقرض اولورسه کوریلورکه : صکره کلنلر ایچون اولجه تعداد ایدیلن مقدارک اوزرینه زیاده ایتمک متعذردر .

اگر « علم دین » ده بوقیلدندر دیرسک اوزمان ، شارع صلی الله علیه وسلمدن « دین » ی نقل ایتمک تملق ایدن شی خارج اولمق صورتیه ؛ هم اول کلن علمانی ، هم ده صکره کلن علمانی اجتہاددن منع ایدیورسک دیمکدر . کذلک تقلیددن ده منع ایتمش اولورسک . زیرا راوی اولان ذات ، روایت ایتدیکی کیمسه نیک مقلددر دینه من . چونکه تقلید ، دلیله واقف اولدینی حالده یالکیز ذاتنه قارشو اولان اعتماد ایله بشقه سنک قولنی ، یاخود رأینی قبول ایتمک دیمکدر .

مقلد : — بن ، « دین » مسئله سنک هدی شارع ن بالتفصیل مروی اولدیغه قائل دکم ؛ شارع دن بالتفصیل مروی اولانلر یالکیز مسائل کلیه ایله بعض جزئیاتدر . اجتہاد ایسه ؛ قیاس ، یاخود بشقه بر طریق ایله ، نصوصی اکلایمقله ، کندیسله احتیاج صحیح اولوب اولمیان تمیز ایله ، نصوصک حین تعارضنده وجه ترجیح ودها — علم اصولده مشروح اولان — بوکامثال بعض شیلرله جزئیات سائرینی استنباط ایتمکدر .

شاید تبلیغ ائمه جگ اولورسه «رسالت» ی تبلیغ ائمه مش اوله جغنی بیان ایدیوردی . «یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک من ربک ، وان لم تفعل فما بلغت رسالتک» ، «وانزلنا الیک الذکر لتبین للناس ما نزل الیهیم» مقلد: — مجتهدین ؛ طوغریدن طوغری به «الله» ک ، «پیغمبر» ک کلامی آ کلامی اتداری حائر اولیان انسانلره مراد الهی بی ، مراد پیغمبری بی بیان ایتدیلر ؛ فقها ایسه مجتهدینک کلامی ده آ کلامی استعدادنده اولیانلره بونلرک مراد بی ایضاح و بیان ایتدیلر . «ما بعدی کله جگ هفته»

مَقَدِّمَاتُ

«اذان» حَقْدَه معلومات

مَقَالَتُهُ بِمَعْنَى

بر هیأت مقتدره طرفندن (دائرة المعارف) نامیه بر (قاموس کلیات) وجوده کتیریلکده اولدینی، حق الی، آتش قورمایه قدر باصیلمش و باصیلقمده بولوندینی بلکه ایشیدیلشدر . بو هیأت کزیده نك اعضای فعاله و مقتدره سندن اولوب دارالشفقة الاسلامیه نك ده ارکان تدریسندن بولونان معلم محترم محمد عزت بك افندی ایله - درس زمانلر نك لطف تصادفندن - هفته ده ایکی کون مشرف اولورم .

نیم ایچین پک قیمتدار اولان بوزمانلردن برنده مشارالیه، (اذان محمدی) حَقْدَه تورکجه مترجم آثار شرقیه ده طولوجه معلومات کورمه دکلیخی، حال بوکه (آنقیلوپدی دولیسلام) نامنده کی اثر غریبه بو خصوصده ایضاحات مفصلا بولدفلیخی سوبله مکله برابر تعبیرات تنبی ایچین تورکجه بر مآخذ اولماسندن طولای بیان تأثر ایله دیلر .

آلئیدن کلدیکی قدر تتبعاتده بولونا جغنی واذانه دائر بولایلدیکم معلوماتی یازوب کتیره جگمی وعد ایتدم . بالاخره ، فاضل محترم حاجی ذهنی افندی حضرت تارینک (کتاب الصلاة) ی ایله (علی بن برهان الدین الحلبي الشافعي) نك - (سيرة الحلیه) دییه مشهور اولان - (انسان العیون فی سيرة الامین المؤمن) - عنوانی اثرندن و (ایوب صبری پاشا) مرحومک (مرآت الحرمین) ندن علی قدر الاستطاعة استفاضه ایلدیکم مقاله آتییه کندیلرینه ویزدیکم کبی (سبیل الرشاد) ایله ده نشرینی و بو مناسبتله بر قاق سوز سوبله مه سنی مناسب کوردم .

اذان — لغةً بیلدیرمک ، اصطلاح شرعیده ایسه وجه مخصوص اوزره اعلام دیمک اولوب سنن سنیه مؤکده جمله سندنر . وشو کلمات مبارکدن عبارتندر : الله اکبر ، الله اکبر ، الله اکبر ، الله اکبر ، اشهد ان لا اله الا الله ، اشهد ان لا اله الا الله ، اشهد ان محمداً رسول الله ، اشهد ان محمداً رسول الله ، حی علی الصلاة (هایدی نمازه ، هایدی نمازه دیمکدر) حی علی الفلاح حی علی الفلاح (هایدی فلاحه ، هایدی فلاحه معناسنده در) الله اکبر ، الله اکبر ، لا اله الا الله . صباح نمازلرنده (حی علی الفلاح) دن صوکرا (نماز اوقودن خیرلیدر) مآلنده اولان (الصلاة خیر من النوم) جمله سی علاوه اولونور . اذان اوقومایه «تأذین» ده نیلدیکی کبی ، اوقویانه «مؤذن» ، اوقونان بره میمک کسری ، ذانک ونونک فتحیله (مئذنه) تعبیر ایدیلر . اذان ، نماز وقتنک کیردیکنی اعلام ایچین اوقوندینی جبتله حلول وقتندن اول و عربجه دن باشه برلسانله یعنی اذان کلماتنک ترجمه سیله اوقونماز . مؤذنک کوزل سسلی و دیک صدالی اولماسی ، یوکسکجه بریره چیقوب ترسلای ، یعنی فاصلهل و محدود بر صورتده اوقوماسی ، رفع صوته مدار اولاجنی جهتله شهادت بارماق لرنک اوجلرینی قولالرنه ادخال ائمه سی ، یا خودالرنی قولالرنک اوستنه قویسی ، اصل محل دعوت اولان (حی علی الصلاة) ندا سنده یوزنی

محقق — اوله ایسه یوقاریده سولش اولدیغ قاعده «علم دین» حَقْدَه صادقدر ؛ چونکه دلیل ایله فهم ایتک هر کسه قولای اولان مسائل یوقی؟ ایشته اومسائل شارعدن منقول اولانلردر . باخصوص عملاً منقول اولان ، یا خود خلاصه سی عملاً بیان اولنان مسائل . بو مسائلك ادله سی ده شارع دن مروی اولمسیدر . زیرا ؛ رسالتی اعتقاد ایدن هر کیمسه نك ؛ امر دیندن اوله رق طرف شارع دن وارد اولان مسائلك کافه سی بالتسلیم اخذ و قبول ایدمک فضل سنی ده بومسائل وونده اولان حکم و اسراری معرفت سبیلله فقهده حاصل اوله جق احکامی عارف اولان کیمسه لره بر اقامسی واجبدر . باشلامش اولدیغ مقدمه لری بیان ایتدکنفصکره طرف شارع دن بیان بیوردیلان مسائل دینه نك مرتبه سیله مجتهدین کرام حضرتنک استنباطندن اخذ و قبول ایدیلان مسائلك مرتبه سی یقینه سکا ایضاح ایده جگم .

مقلد : — نماز ، اوروج و سایر عباداتک کیفیتی کبی «دین» دن اولدینی شارع دن عملاً منقول اولانلری بلا واسطه هر کسک اکلایه بیلمی ممکن ایسه ده ؛ عملاً منقول اولوب ده قولاً منقول اولانلری انجق مجتهد واسطه سیله اکلایه بیلیرلر .

محقق : — سرد واتیان ایده جگمی وعد ایتدیکم مقدماتدن بریسی ده بوسوزیکه قارشى جواب اوله جقدر . بنابرین اونی ده ایکنجی مقدمه اولق اوزره شمعی ذکر ایدیورم : قرآنی ، حدیثی اکلامق ؛ فقهانک یازدینی کتابلری اکلامقده ده قولایدر . زیرا قرآن ایله حدیثک کلامی آچیق عربجه اولدینی کبی اسلوبی ده غایت فصیحدر ؛ کندیلرنده عجمک شایه سی یوقدر . بناءً علیه ای بر عربجه تلم ایدوبده مفردات و اسالیب عربیه واقف اولانلر قرآن ایله حدیثی اکلامقده فقهانک کتابلرینی اکلامق ایچون چکدکلری مشکلاتک اونده برینه تصادف ایتزلر . چونکه کتب فقهانک اسلوبی مختلف اولمسی ، بر چوقلرنده کی اسلوب ایسه ذاتاً لغت فصیح نك اسلوبندن اوزاق بولمسی ، اصطلاحات و اختلافاتک کثرتی ، اکثرینک ده فهم و ادراک خصوصنده چتین اولملری کبی پک چوق اسباب طولایسیله کتب فقهیه یی اکلامقده پک زیاده مشکلاته تصادف اولور .

هم نه حاجت ! جناب الله جل شانہ حضرت تارینک کندی «دین» نی ، کندی «شریعت» نی فقها دن علم ؛ واعلم اولدینی شریعتی ده افصح بیان ایله قوللرینه بیلدیرمک خصوصنده اونلردن زیاده قادر اولدینی کیم انکار ایدر ؟ کذلک رسول اکرم «ص» افسد مژک مراد الهی بی مخلوقات سائر دن اعلم اولوب بیلدیکی شیلری ده هر کسندن زیاده بیانه قادر اولدینی ، اوامر الهیه یی بحق تبلیغ ایدوب هیچ برشی بر اقدینی انکار ایدمک بر کیمسه بولونورمی ؟ ظن ایدرسه م هیچ بر مسلمان بویه بر کستاخلقده بولونه ماز . زیرا هر مسلمانک بیلمی لازمدر که پیغمبر ، جناب حق طرفندن منزل اولان شیلرک هبسی امتیه تبلیغ ایتمش ، هیچ برشی بر اقامشدر . فصل تبلیغ ایتز که «الله» بیلدیردیکی شیلرک جمله سنی قوللرینه تبلیغ و بیان ایدلمسی ،